

University of Tehran press

The pronunciation training and learning the phonetic rules in textbooks of the sixth generation

Anita Amiri *✉ 0000-0003-0966-4375

Department of German Language and Literature, Faculty of Letters and Human Sciences, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran

Email: a_amiri@sbu.ac.ir

ABSTRACT

The present study aims to examine and present common strategies in the area of learning pronunciation and phonetic rules in textbooks of sixth-generation for German as foreign language. The transfer of incorrect pronunciation and phonetic habits from the mother tongue to foreign languages or interferences are considered as unavoidable while learning foreign languages. However, the role of textbooks in eliminating this problem is very important. It is therefore essential to focus on pronunciation and the teaching of phonological principles while choosing the appropriate textbook for the German course. The first part of this article explains the effective criteria in a pragmatic approach to learning pronunciation in the German textbooks, and then the summarized results are used to introduce a comprehensive set of criteria for the whole work. The textbook analysis is carried out with the help of two textbooks of sixth-generation, i.e., Schritte plus Neu and Menschen at level of A1 on the basis of the Common European Framework of Reference for Languages (CEFR). All exercises and tasks for learning the phonetic rules in these textbooks are analyzed in detail, and it is subsequently shown which textbook has established itself as more effective in teaching the phonetic rules of the German language. This study will therefore address the following goals: The German teachers can use the catalogue of criteria for selecting the appropriate textbook and for using the more efficient methods and exercises for teaching the phonetic rules of the German language.

ARTICLE INFO

Article history:
Received: 21 June 2022
Received in revised form
13 September 2022
Accepted: 28 September
2022

Available online:
Spring2023

Keywords:

learning pronunciation, textbooks of sixth-generation, German as foreign language, catalogue of criteria, neurodidactics, pragmatic approach

Amiri, A. (2023). The pronunciation training and learning the phonetic rules in German textbooks of the sixth generation. *Journal of Foreign Language Research*, 12 (4), 39-58.

© The Author(s).

Publisher: University of Tehran Press.

DOI: <http://doi.org/10.22059/jflr.2022.343582.958>

* PhD in teaching German as a foreign language

انتشارات دانشگاه تهران

پژوهش‌های زبان‌شناختی در زبان‌های خارجی

شاپای چاپی: ۴۱۲۳-۲۵۸۸ شاپای الکترونیکی: ۷۵۲۱-۲۵۸۸

https://jflr.ut.ac.ir

Email: jflr@ut.ac.ir

یادگیری تلفظ و اصول آواشناسی در کتاب‌های آموزش زبان آلمانی به غیر آلمانی‌زبان‌ها

بر اساس نگاهی تحلیلی به اثرهای آموزشی نسل شش

آینتا امیری*

0000-0003-0966-4375

گروه زبان و ادبیات آلمانی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

Email: a_amiri@sbu.ac.ir

اطلاعات مقاله

تاریخ ارسال: ۱۴۰۱/۰۳/۳۱

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۱/۰۶/۲۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۷/۰۶

تاریخ انتشار: بهار ۱۴۰۲

نوع مقاله: علمی پژوهشی

کلید واژگان:

تلفظ و اصول آواشناسی،
اثرهای آموزشی نسل شش،
آموزش زبان آلمانی، جدول
معیارها، عصب‌شناسی
آموزش، رویکرد عملگر

چکیده

ژوهش حاضر با هدف بررسی و معرفی راهکارهای متداول در قلمرو یادگیری اصول آواشناسی و تلفظ در رویکرد عملگر در کتاب‌های نسل شش آموزش زبان آلمانی به غیر آلمانی‌زبان‌ها انجام می‌شود. انتقال عادت‌های تلفظی و آوایی نادرست از زبان مادری به زبان‌های خارجی هنگام یادگیری این زبان‌ها امری اجتناب‌ناپذیر تلقی می‌گردد. حال آنکه نقش اثرهای آموزشی در حل این مسئله بسیار حائز اهمیت است. بنابراین، تمرکز آموزش اصول آواشناسی هنگام انتخاب اثر آموزشی مناسب برای کلاس بسیار مهم است. بخش نخست این مقاله به تبیین معیارهای کارآمد در عصب‌شناسی آموزش و رویکرد عملگر برای یادگیری اصول آواشناسی و تلفظ در کتاب‌های آموزش زبان آلمانی به غیر آلمانی‌زبان‌ها می‌پردازد و در ادامه از نتایج خلاصه‌شده در این قسمت برای معرفی جدولی که پژوهشگر به منظور انجام پژوهش‌های تحلیلی تدوین کرده، استفاده می‌شود. این پژوهش‌ها با کمک دو کتاب *Schritte plus Neu* و *Menschen* از نسل نوب اثرهای آموزشی در کشورهای آلمانی‌زبان در سطح A1 بر اساس چهارچوب اروپایی مشترک برای زبان‌ها (GER) صورت گرفته است. در ادامه، تمامی شیوه‌ها و تمرین‌های مرتبط با یادگیری تلفظ آلمانی در این کتاب‌ها به‌طور دقیق تجزیه و تحلیل شده و پس از انجام مقایسه‌ها نشان داده می‌شود که کدام اثر در ارائه مهم‌ترین نکات مرتبط با یادگیری قواعد آوایی مؤثرتر عمل کرده است. نتیجه اینکه، مدرسان زبان آلمانی می‌توانند با استفاده از جدول معیارها (الف) در انتخاب اثر آموزشی با راهکارهای مناسب برای آموزش اصول آواشناسی با دقت و مهارت بیشتری عمل کنند و (ب) همواره در کلاس‌های خود از شیوه‌ها و تمرین‌های کارآمدتری برای یادگیری قواعد آوایی بهره‌مند شوند.

امیری، آینتا. (۱۴۰۲). یادگیری تلفظ و اصول آواشناسی در کتاب‌های آموزش زبان آلمانی به غیر آلمانی‌زبان‌ها بر اساس نگاهی تحلیلی به اثرهای آموزشی نسل شش. *دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران*. ۱۳ (۱)، ۵۸-۳۹.

© The Author(s).

Publisher: University of Tehran Press.

DOI: http://doi.org/ 10.22059/jflr.2022.343582.958

پژوهش‌های زبان‌شناختی در زبان‌های خارجی، دوره ۱۳، شماره ۱، بهار ۱۴۰۲، از صفحه ۳۹ تا ۵۸

*دکتری آموزش زبان آلمانی به عنوان زبان خارجی.

۱. مقدمه

زبان‌آموزان اغلب قادرند هنگام یادگیری زبان‌های خارجی به دانش خوبی در زمینه قواعد دستوری و واژگان دست یابند و بدین‌وسیله گامی مهم در جهت برقراری و حفظ ارتباط با مادری‌زبان‌ها در کشور مقصد بردارند (نک: Kalender, et al., 2016: 17). عوامل متعددی وجود دارند که گام‌هایی اساسی در بالابردن کیفیت مهارت‌های گفتاری به‌شمار می‌روند. از جمله تلفظ «Aussprache» نقش کلیدی و بسیار مهمی در این زمینه دارد. یکی از هدف‌های زبان‌آموزی تولید و تلفظ صحیح صداهای آن زبان است (نک: علی‌نژاد و علی‌مردانی ۱۳۹۲: ۱۱۳ (Alimardani, N. & Alinejad, B.)). تلفظ ضعیف، هر چند از نظر بسیاری از فراگیران و مدرسان چندان مسئله‌ساز نیست، ولی از دیدگاه آموزش مشکلی عمیق و بازدارنده در زمینه فهم و حفظ ارتباط تلقی می‌شود. کژفهمی و سوءتفاهم‌های ناشی از خطاهای تلفظی می‌توانند حتی بزرگ‌تر از اشتباهات دستوری یا واژگانی باشند، ضمن آنکه لهجه (Akzent) هم تأثیر بسزایی در ارزیابی مهارت‌های زبانی می‌گذارد (نک: Chen, 2016: 3). باوجوداین، همواره در بسیاری از مؤسسات زبان، آموزش اصولی طی فرایندی وابسته به ارائه راهبردهای یادگیری و تولید صداهای نا آشنا انجام نمی‌پذیرد (نک: علی‌نژاد و علی‌مردانی ۱۳۹۲: ۱۱۳ (Alimardani, N. & Alinejad, B.)). خطاهای تلفظی می‌توانند تأثیری منفی بر میزان یادگیری داشته باشند و در فرایند فهم و درک مطالب مشکل ایجاد کنند، به‌گونه‌ای که زبان‌آموز، به‌رغم پیشرفت‌های به‌وجودآمده در زمینه‌های گوناگون مانند واژگان و دستور هنگام کسب مهارت‌های شنیداری با مشکلاتی اساسی مواجه می‌شود (نک: Chen, 2016: 3 و رهبر، آهنگری، و سعیدی، ۱۳۹۹: ۲۶۵ (Rahbar, S. & Ahangari, S.)). مشکلات تلفظی به دلایل مختلفی به‌وجود می‌آیند. از مهم‌ترین عوامل مؤثر در کیفیت تلفظ در یادگیری زبان خارجی، تداخل الگوهای رایج تلفظ در زبان مادری است (نک: میثمی و حداد، ۱۳۹۸: ۱۳۳۹ (Haddadi, M.H. & Meysami, S.)). بر اساس فرضیه تحلیل مقایسه‌ای (Contrastive Analysis Hypothesis) تداخل زبانی امری اجتناب‌ناپذیر است (نک: Chen, 2020: 2) و منظور از آن انتقال عادات‌های آوایی از زبان مادری به زبان بیگانه است (نک: Chen, 2020: 2). بر همین اساس، یادگیری یک زبان خارجی به‌صورت طبیعی با رخ‌دادن خطاهای آوایی همراه

است، چرا که مغز عادت دارد همه‌جا از زبان مادری به‌عنوان نقطه آغاز استفاده کند (نک: Svobodová, 2009: 32). تاکنون، مطالعات بسیاری بر روی عملکردهای شناختی و نقش مغز برای یادگیری و تولید آواهای نا آشنا در زبان بیگانه انجام شده است. نتایج حاکی از آن‌اند که یادگیری در سنین کودکی بسیار آسان‌تر از بزرگسالی است. مغز قادر است که در دوازده ماه اول زندگی تمامی کلمات کلیدی در زبان مادری را بشناسد و تشخیص دهد. پس از آن، تمامی صداهایی که برای نظام آوایی جزو موارد نا شناخته به‌شمار می‌آیند، توسط مغز شناسایی و مسدود می‌شوند (نک: Gschiel, 2009: 59). توانایی تجزیه و واکاوی زبانی در رابطه با پردازش ذهنی-زبانی است (عسگری، ۱۳۹۸: ۱۱۵۴ (Asgari, F.)). در واقع کودک در پایان سال اول زندگی توانایی تشخیص صداهایی را که به صورت مداوم آن‌ها را نمی‌شنود، از دست می‌دهد (نک: Gschiel, 2009: 59). همین امر یادگیری و تلفظ آواهای نا شناخته در زبان بیگانه در بزرگسالی را بسیار دشوارتر می‌کند. برای مثال، تمایز آوایی میان «R» و «L» برای انگلیسی‌آموزان با زبان مادری ژاپنی بسیار مشکل است، چرا که هر دو این اصوات در نظام آوایی زبان ژاپنی جزو موارد ناشناخته محسوب می‌شوند (نک: Gschiel, 2009: 59). در اینجا می‌توان از به‌اصطلاح «پنجره‌های زمانی» یاد کرد که فرد از آن طریق در سنین پایین‌تر اطلاعات خاصی را با سرعت و اثربخشی بسیار بالاتری نسبت به بزرگسالی جذب کرده است (نک: Gschiel, 2009: 60). در حالی که مغز بزرگسال همواره انعطاف‌پذیری کمتری دارد و برای یادگیری مفاهیم جدید به زمان بیشتری نیاز دارد (نک: Gschiel, 2009: 61). فرایند یادگیری در بزرگسالی دارای ارتباط تنگاتنگ با الگوهای فردی و کانال‌های دریافتی است (نک: Heldner, 2018: 27). حافظه ما دانش را به روش‌های مختلف ذخیره می‌کند. علاوه بر ذخیره تصویری و معنای لفظی، ذخیره آوایی نیز وجود دارد. بر این اساس، هرچه تعداد این ساختارها بیشتر باشد، یادگیری و طبقه‌بندی اطلاعات جدید آسان‌تر است. الگوها و کانال‌های دریافتی دارای ارتباط تنگاتنگ با محیط پیرامون هستند که افراد در آن‌ها رشد و تربیت یافته‌اند و از آن‌ها برای برقراری ارتباط و انجام تعامل با دیگران استفاده می‌کنند. هر فرد از راه تجربه به طیف خاصی از رفتارها دست می‌یابد که به‌طور مشخصی موجب پیدایش تجربه‌های منحصربه‌فرد او هنگام یادگیری می‌شوند

(Krüger and Helsper, 2002: 94). اساساً، آموزش و کسب دانش جدید آوایی بر پایه الگوهای منطبق با زبان مادری شکل می‌گیرد و تکمیل می‌شود (نک: Gschiel, 2009: 41). این قضیه همچنین می‌تواند به صورت مشکلات روان‌شناختی هم بروز کند. از جمله عوامل تأثیرگذار بر یادگیری زبان خارجی می‌توان به عواطف، نگرش‌ها و عوامل شخصیتی درونی فراگیران اشاره کرد (نک: نفیسی و و ثوقی، ۱۳۹۶: ۲۵۲). (Nafisi, Z. & Vosoughi, M.)

برخی از فراگیران در اثر تفاوت‌های درخور توجه میان الگوهای رایج آوایی میان زبان‌ها، از جمله لحن، آهنگ، ریتم یا لهجه دچار اضطراب و خجالت می‌شوند، در حالی که اضطراب موجب به وجود آمدن موانع روانی و در نتیجه باعث توقف پیشرفت در روند یادگیری می‌شود (نک: Svobodová, 2009: 34). بی‌شک می‌توان با کسب دانش در زمینه فرایندهای عصبی-زیستی و روانی-مغزی کمک شایان توجهی به بالابردن کارایی آموزش برای تفهیم اصول آواشناسی نمود (نک: Al-Battal, 2017: 117; Grein, 2013: 8). زیرا یادگیری ارتباط مستقیم با تغییرات فیزیولوژیکی-شیمیایی دارد که در مسیرهای عصبی و سیناپس‌ها در حال رخ دادن هستند. به همین دلیل است که ایجاد حالات روانی نظیر اضطراب و استرس می‌تواند به ایجاد بلوک‌های یادگیری و قطع جریان دریافت و پردازش اطلاعات منجر شود، در حالی که احساسات مثبت باعث آزاد شدن مواد پیام‌رسان (ناقل یا انتقال‌دهنده عصبی) و در نتیجه بسط و سازماندهی اطلاعات دریافتی می‌شود (نک: Grein, 2013: 8). در گذشته تسلط بر اصول آواشناسی و تلفظ همچون امروز جدی گرفته نمی‌شد. با پیدایش رویکرد ارتباطی (kommunikative Ansatz) که در آن برخلاف شیوه‌های پیشین تمرکز اصلی بر مهارت‌های ارتباطی، به‌ویژه شفاهی بود، مشخص شد که انتقال و یادگیری اصول آواشناسی و تلفظ در آموزش دقیقاً به اندازه دستور زبان و واژگان ضروری و مهم است (نک: Nagy, 2004: 11). امروزه، در آموزش عصبی یا نورودیداکتیک (Educational neuroscience) پرداختن به الگوهای آوایی و جایگزینی آن‌ها با الگوها و کانال‌های دریافتی منطبق با زبان مقصد امری بسیار مهم به‌شمار می‌آید (نک: Barbosa, 2021: 43).

منظور از آموزش عصبی رویکردی است نظام‌مند، متشکل از رویکردها، شیوه‌ها، استراتژی‌ها، تکنیک‌ها، وظایف و

توانایی‌های ارتباطی که به‌طور مؤثر موجب تقویت ذهن فراگیران در مسیر یادگیری و کسب مهارت‌ها و عملکردهای زبان خارجی می‌شود (نک: Barbosa, 2021: 45). با کمک این رویکرد می‌توان بسیاری از فرایندهای مغزی یا روانی را که ممکن است در مسیر یادگیری، حافظه یا خودآموزی اختلال ایجاد کنند، شناسایی کرد و با بهینه‌کردن اقدامات آموزشی در کلاس به افزایش پیشرفت‌های ذهنی که نقش مؤثری در شناخت و شکل‌گیری الگوهای درست آوا-واج‌شناسی دارند، کمک نمود و در نتیجه از تلفظ آوای نادرست که به دلیل تأثیر الگوهای زبان مادری بر زبان خارجی به وجود می‌آیند، جلوگیری کرد (نک: Barbosa, 2021: 49). در زمینه آموزش و یادگیری زبان دوم می‌توان از طریق فراهم آوردن ابزارهای ارزشمند برای معلمان و دانش‌آموزان، فرایند آموزش و یادگیری زبان را تسهیل کرد (نک: نو شی، ۱۳۹۸: ۱۳۶۸). (Nushi, M.)

در این میان نقش اثرهای آموزشی به‌عنوان در دسترس‌ترین رسانه در کلاس‌های درس بی‌بدیل و حیاتی است (نک: Amiri, 2018: 6 و Rösler & Würffel, 2014: 21).

حال، بنابر بر اهمیت موضوع، یعنی نقش تعیین‌کننده اثرهای آموزشی در کسب دانش آوایی و تلفظ در مهارت‌های ارتباطی و ارتقای توانایی‌های گفتاری و شنیداری، سؤال‌های اصلی این پژوهش عبارت‌اند از:

۱. چگونه می‌توان از یافته‌های عصب‌شناسی آموزش یا نورودیداکتیک برای آموزش و یادگیری اصول آواشناسی و تلفظ استفاده کرد؟
۲. مشکلات اصلی که مانع یادگیری اصول آواشناسی و تلفظ در فراگیران غیرآلمانی‌زبان می‌شوند، چیستند و از چه شیوه‌هایی می‌توان در جهت رفع موانع بهبود اصول آواشناسی بهره‌مند شد؟
۳. معیارهای تعیین‌کننده برای انتخاب یک اثر آموزشی مناسب برای یادگیری اصول آواشناسی و تلفظ برای فراگیران غیرآلمانی‌زبان چیستند؟ فرضیه تحقیق عبارت است از:

کتاب‌های آموزشی نسل شش با در نظر گرفتن استانداردهای منطبق با عصب‌شناسی آموزش و رویکرد عملگرا حاوی تمرین‌هایی هستند که استفاده از آن‌ها تأثیر بسزایی در آموزش و بهبود مهارت‌های آوایی آلمانی‌آموزان در سطح مبتدی دارد.

۲. پیشینه پژوهش

پژوهش‌های امروزی نشان‌دهنده اهمیت ارائه همزمان مهارت‌های مختلف با یکدیگر، از جمله یکپارچه کردن مهارت‌های گفتاری و شنیداری با اصول آواشناسی و تلفظ، برای دستیابی به نتایج بهتر برای یادگیری زبان است. تاکنون درباره اهمیت یادگیری اصول آواشناسی و تلفظ با دیگر مهارت‌های زبانی مانند گوش‌دادن و سخن‌گفتن در کلاس‌های یادگیری زبان آلمانی تحقیق‌های متعددی انجام شده و کتاب‌های زیادی در این زمینه به چاپ رسیده است. از مهم‌ترین پژوهش‌هایی که در زمینه یادگیری صداها یا آواشناسی و قواعد تلفظ زبان آلمانی در عرصه آموزش منتشر شده‌اند، می‌توان به کتاب آموزش و یادگیری آواشناسی، نوشته دیلینگ و هیرشفلد (۲۰۰۰) اشاره کرد. نویسندگان در این اثر جامع پس از انجام پاره‌ای مقایسه‌های عینی بین زبان‌های آلمانی و اسپانیایی با تمرکز بر اهمیت آموزش شنیداری برای انتقال و یادگیری صداها یا آواشناسی از لزوم ادغام واحدهای تمرینی آوایی و شیوه‌های به‌کارگیری آن‌ها در کلاس‌های آموزش آلمانی به غیر آلمانی‌زبان‌ها سخن گفته‌اند (Dieling and Hirschfeld, 2000). چن (۲۰۱۶) هم در تحقیقات خود به مطالعه و بررسی چالش‌هایی پرداخته است که فراگیران به‌علت تداخل‌های زبانی، یعنی انتقال ناخودآگاه عادت‌های تلفظی از زبان مادری به زبان آلمانی با آن‌ها روبه‌رو هستند و بعد از اجرای پژوهش‌های تحلیلی روی اثرهای آموزشی به معرفی راهکارهای مؤثر برای رویایی با این مشکلات در کلاس‌های یادگیری زبان‌های خارجی پرداخته است (Chen, 2016). در ایران نیز پژوهشی با همین مضمون، یعنی بررسی تأثیر تداخل زبانی بر فراگیری تلفظ صحیح برای آلمانی‌آموزان سطوح مقدماتی انجام شده است. پژوهشگران در این تحقیق پس از تبیین پرتکرارترین خطاهای تلفظی در اثر به‌کارگیری الگوهای زبانی رایج از فارسی به آلمانی اذعان داشته‌اند که تداخل زبانی از مهم‌ترین عوامل مؤثر بر کیفیت تلفظ در زبان خارجی است (میشمی و حدادی، ۱۳۹۸ (Haddadi, M.H. & Meysami, S.)).

ناگی (۲۰۰۴) به‌طور ویژه اهمیت پرداختن به اصول آواشناسی و تلفظ در کتاب‌های آموزش آلمانی به غیرآلمانی‌زبان‌ها را واکاوی کرده است. وی بعد از انجام پاره‌ای پژوهش‌های تحلیلی روی چند کتاب آموزشی در حال تدریس در کشور مجارستان نشان داد که مؤلفان اثرهای آموزشی برای تبدیل آواشناسی به‌عنوان جزئی جداناپذیر از کتاب‌های یادگیری

آلمانی به‌عنوان زبان دوم یا خارجی با مسائل و مشکلاتی روبه‌رو هستند که لازم است حین تدوین محتوای جدید آن‌ها را لحاظ کنند (Nagy, 2004). در همین راستا، پازانن (۲۰۰۷) در پژوهش‌های خود به مطالعه راهکارهای یادگیری اصول آواشناسی و تلفظ در کتاب‌های آموزش زبان آلمانی که در کشور فنلاند تهیه و تدوین شده‌اند، پرداخت و به این نتیجه رسید که آموزش اصول آواشناسی و تمرین تلفظ در این کتاب‌ها غالباً بر اساس نظام آوایی فنلاندی شکل گرفته است و همین امر موجب شده تا به مهم‌ترین ویژگی‌های اصول آواشناسی آلمانی در کتاب‌های آموزشی آلمانی در فنلاند توجه کافی نشود. وی همچنین نشان داد که فقط کودکان زیر ۶ سال می‌توانند الگوهای جدید آوایی را تنها از راه گوش‌دادن و تقلید از محیط به دست آورند، درحالی‌که زبان‌آموزان بزرگسال نیاز حتمی به یادگیری اصول آواشناسی و تمرین تلفظ دارند (Pasanen, 2007). مهم‌ترین پژوهش در میان تحقیق‌های انجام‌شده طی سال‌های اخیر، مقاله‌ای از سال ۲۰۱۹ با عنوان «مقیاس‌های آواشناسی در CEFR» (چهارچوب اروپایی مشترک مرجع برای زبان‌ها) است. در این مقاله، دامن (۲۰۱۹) پس از پرداختن به نقاط مبهم جدول ارزیابی مهارت‌های آوایی در سطح‌های A1 تا C2 از سال ۲۰۰۱ چهارچوب اروپایی مشترک مرجع برای زبان‌ها و نیز ارجاعات متناقض به واحدهای زنجیری و زبرزنجیری (آهنگ، تکیه، درنگ) و مواردی مانند سلیس صحبت‌کردن و صحت دستوری، تمامی معیارها را مورد بازنگری قرار داده است. وی پس از بازنگری بخش قابل توجهی از معیارهای قبلی، آن‌ها را با معیارهای جدید جایگزین کرده و معیارهای جدید را به فهرست قبلی اضافه کرده است. نتایج نشان دادند که بازنگری و معرفی مقیاس‌های جدید قابلیت برطرف کردن بخش زیادی از مشکلات موجود در زمینه یادگیری اصول آواشناسی و تلفظ در کلاس‌های آموزش زبان‌های خارجی را دارا هستند (Dahmen, 2019). پژوهش حاضر از حیث موضوع، یعنی تحلیل اثرهای آموزشی نسل‌شش بر اساس معیارهای تعیین‌کننده برای آموزش اصول آواشناسی و تلفظ جدید به‌شمار می‌آید و تاکنون تحقیقی در این زمینه به صورت کتاب، رساله یا مقاله به چاپ نرسیده است.

۳. بحث و بررسی

۳.۱. آواشناسی و واج‌شناسی

اهمیت و نقش آواشناسی و واج‌شناسی در آموزش بی‌بدیل است، ضمن آنکه هر دو با هم دارای ارتباطی تنگاتنگ و جدانشدنی هستند (نک: [Hirschfeld and Reinke, 2016: 55](#)).

واج‌شناسی (Phonology) به مطالعه عملکرد و قواعد نظام‌مند واحدهای آوایی زنجیری و زبرزنجیری (segmental and suprasegmental) می‌پردازد. در بخش زنجیری با واحدها (phoneme)، واکه‌ها و صامت‌ها به‌عنوان کوچک‌ترین واحدهای متمایزکننده معنا در یک نظام زبانی سروکار داریم (نک: [Hirschfeld and Reinke, 2016: 55](#)). برای مثال Hand و Rand توسط واحدهای همخوان H و R از یکدیگر متمایز می‌شوند (نک: [Hirschfeld and Stock, 2013: 28](#)) که در ترانزگارگی (Transkription) بین خطوط مورب قرار می‌گیرند، مانند /t/ و /l/ (نک: [Hirschfeld and Reinke, 2016: 56](#)). بخش زبرزنجیری موارد فراواجی مانند آهنگ، افزایش یا کاهش صدا، سرعت و استرس گفتار، مدت‌زمان و نیز ترکیب عملکرد آن‌ها با یکدیگر در تأکید، ریتم و طبقه‌بندی را مورد بررسی قرار می‌دهد (نک: [Hirschfeld and Reinke, 2016: 56](#)). کوچک‌ترین واحد دربرگیرنده ویژگی‌های فراواجی هجا نام دارد. به‌این ترتیب می‌توان از طریق تأکید روی هجای کلمات با دیکته یکسان معانی مختلف پدید آورد. برای مثال، آگوست (August) (معادل ماه اوت در فارسی) و آگوست (August) (نامی مردانه در کشورهای آلمانی‌زبان) هر دو دارای دیکته یکسان با معنای متفاوت‌اند (نک: [Hirschfeld and Reinke, 2016: 56](#)).

آواشناسی (توصیفی / تقابلی) زیرشاخه‌ای از زبان‌شناسی است که به مطالعه اصوات گفتار انسان می‌پردازد. با استفاده از روش‌های علمی می‌توان واحدها و ویژگی‌های دقیق و ملموس زنجیری و زبرزنجیری زبان گفتاری را بررسی کرد. آواشناسی تولیدی و آواشناسی فیزیولوژی به مطالعه چگونگی تولید واحدهای زنجیری و زبرزنجیری می‌پردازد، در حالی که آواشناسی شنیداری واکنش ادراکی و آواشناسی آکوستیک ویژگی‌های فیزیکی آواهای گفتار را بررسی می‌کنند (نک: [Hirschfeld and Reinke, 2016: 56](#)). آواشناسی در حوزه زنجیری آواها و واج‌گونه‌ها و ارتباط آن‌ها با یکدیگر را واکاوی می‌کند. هر واج به شکل صوت (واکه یا صامت) نمایان می‌شود. صوت کوچک‌ترین واحدی است که می‌توان به‌لحاظ صوتی و شنوایی تحلیل کرد. به‌طور نمونه، تفاوت آوایی واج

/t/ در واژه Reise وقتی با نوک زبان یا از ته حلق تلفظ می‌شود، به‌خوبی قابل تشخیص است، درحالی‌که به‌لحاظ معنایی هیچ تمایزی ایجاد نمی‌کنند. به این شکل از واج واج‌گونه می‌گویند. صوت و واج‌گونه در ترانگاری با برکت‌های مربع [r] و [R] نشان داده می‌شوند (نک: [Hirschfeld and Reinke, 2016: 57](#)). همچنین آواشناسی گفتاری دربرگیرنده تمامی مبانی واجی و آوایی، ادراک و تولید زبان گفتاری و همچنین کاربردهای ملموس اصولی-آموزشی است که به مطالعه همه جنبه‌های واجی-آوایی می‌پردازد و البته در زمینه کسب مهارت‌های گفتاری و ارتباطات شفاهی در آموزش زبان آلمانی به غیرآلمانی‌زبان‌ها بسیار مهم‌اند. در آموزش آلمانی به غیرآلمانی‌زبان‌ها آواشناسی و واج‌شناسی با تلفظ به‌عنوان عبارات‌های هم‌معنا در نظر گرفته می‌شوند (نک: [Koironen, 2019: 4-5](#)). بر همین اساس، در این مقاله همه‌جا از اصطلاح اصول آواشناسی و/یا تلفظ برای بیان توضیحات استفاده شده‌است.

در بسیاری از زبان‌ها رابطه روشنی بین واحدهای گفتاری، یعنی واج‌ها و واحدهای نوشتاری، یعنی نویسه (grapheme) وجود ندارد (نک: [Greisbach and Greisbach, 1994: 311](#)). از آنجاکه رابطه واج-نویسه (phoneme-grapheme relationships) در زبان‌های مختلف بسیار متفاوت است، این قضیه می‌تواند زبان‌آموز را حین یادگیری اصول آواشناسی و تلفظ با مشکلات جدی روبه‌رو کند (نک: [Koironen, 2019: 6](#)). برای مثال، بین زبان آلمانی و فارسی مطابقت واج-نویسه به شکل یک‌به‌یک وجود ندارد، چرا که نه تنها حروف الفبا، بلکه شکل نوشتاری زبان فارسی و آلمانی نیز با یکدیگر متفاوت است (نک: [Ventz, 2017: 13](#)). از جمله اینکه در الفبای فارسی برای هر حرف آلمانی یک حرف معادل وجود ندارد. بنابراین آلمانی‌آموزان فارسی‌زبان باید واج‌های آلمانی مانند /c/ یا /x/ را از ابتدا یاد بگیرند. حتی فارسی‌زبان‌هایی که از قبل به خط لاتین تسلط دارند، لازم است مواردی مانند اوملات (Umlaut)، یعنی /ü /ö/ ä در الفبای آلمانی را از نو بیاموزند (نک: [Ventz, 2017: 14](#)). نمونه‌های دیگر برای نشان دادن عدم تطابق واج-نویسه زبان آلمانی با دیگر زبان‌ها، از جمله فارسی عبارت‌اند از:

- نمایش واج یکسان با نویسه‌های مختلف: Vater – Fahne – Phantasie, kam – Saal – nahm
- واج‌های مختلف با نویسه یکسان:

Vater – Vase, so – das – Stein

- نمایش دو واج با یک نویسه:

(Zoo (t + s), Hexe (k + s)

- نمایش یک واج با دو یا چند حرف:

Chor – Lack, Bach, Frisch

(نک: Koiranen, 2019: 7).

یک راه برای شناخت قواعد تلفظ به کارگیری الفبای آوانگاری بین‌المللی (IPA) است که منظور از آن ارائه تلفظ با علائم رونویسی آوایی برپایه الفبای لاتین است (نک: Glück, 2016: 651). با استفاده از این شیوه می‌توان تا حدی از پیچیدگی رابطه واج — نویسه در آلمانی، به‌ویژه در مواردی که به صورت نوشتاری قابل تشخیص نیست، کاست و آن را قابل مشاهده کرد. مثال بارز برای بیان این موضوع تفاوت میان [e:] Weg و [ɛ] weg است که اولی با م صوت بلند و دومی با مصوت کوتاه تلفظ می‌شوند (نک: Koiranen, 2019: 8). مسئله اصلی در اینجا این است که استفاده از این علائم برای آموزش زبان، به‌ویژه نوآموزان تا حد زیادی گیج‌کننده است. به‌علاوه، با رونویسی IPA تنها می‌توان صداها و لهجه کلمات را نشانه‌گذاری کرد، درحالی‌که لحن، مکث و سایر ویژگی‌های زبرزنجیری به‌هیچ‌وجه قابل نمایش نیستند (نک: Koiranen, 2019: 7).

۳.۲. آواشناسی و واج‌شناسی در آموزش

در گذشته نقش آواشناسی در یادگیری زبان بسیار کم‌رنگ بود و به ندرت با نگاه جدی به آن پرداخته می‌شد (نک: Svobodová, 2009: 31). اهمیت و نقش تلفظ برای ارتباطات تنها محدود به قابل فهم بودن گفتار بود و خطاهای آوایی جزو موارد ناچیز به حساب می‌آمدند، درحالی‌که جایگاه تلفظ در بازگویی ویژگی‌های شخصیتی هر فرد بسیار حائز اهمیت و تعیین‌کننده میزان تأثیر رفتار اجتماعی وی در دنیای بیرون است تا جایی که بر اساس کیفیت تلفظ هر شخص می‌توان به میزان تربیت یافتگی اجتماعی وی پی برد (نک: Helbig, et al., 2001: 872). غالب درس‌های مربوط به آموزش آواشناسی دربرگیرنده تمرین‌های تکراری و از نظر روان‌شناختی یکنواخت و کسل‌کننده بودند که البته ارتباط مؤثری با سایر مراحل یادگیری نداشتند. فراگیران در سطح‌های مبتدی تنها تلفظ حروف الفبا را یاد می‌گرفتند و پس از آن شروع به آموختن زبان خارجی می‌کردند، درحالی‌که این شیوه تنها برای تعداد محدودی از آلمانی‌آموزان همراه با موفقیت بود و سایر فراگیرانی که از استعداد یادگیری کمتری

برخوردار بودند یا به دلایل متعدد دیگر نمی‌توانستند تلفظ درست را یاد بگیرند، با مشکلات جدی مواجه می‌شدند (نک: Svobodová, 2009: 31). در طول سال‌های بعد مشخص شد، چنانچه آموزش اصول آواشناسی و تلفظ به موقع و در همان ابتدای یادگیری به صورت اصولی صورت نپذیرد، آواهای ناآشنا به شکل نادرست در ذهن زبان‌آموز نهادینه می‌شوند، طوری که بعد از آن اصلاح‌ناپذیر یا تنها به‌سختی قابل اصلاح‌اند. بنابراین مهم است که در آموزش به‌گونه‌ای عمل شود که فراگیران از همان ابتدا الگوهای صدا، لهجه و لحن را به‌درستی یاد بگیرند (نک: Svobodová, 2009: 32).

امروزه هدف اصلی در آموزش زبان کسب و پرورش مهارت‌های بینافرهنگی توسط زبان‌آموزان است. کارآمدترین شیوه‌ها برای رسیدن به این منظور در پیروی از رویکرد عملگراست، به این معنا که زبان‌آموز باید بتواند زبان خارجی را برای اهداف ارتباطی خاص در موقعیت‌های بینافرهنگی به کار بیند (نک: Gschiel, 2009: 104). به‌طور خلاصه، مهم‌ترین دلایل اصولی که لزوم پرداختن به آموزش تلفظ و قواعد آواشناسی در آموزش زبان را دوچندان می‌کنند، عبارت‌اند از:

۱. مهارت‌های آوایی بخشی ضروری و جدایی‌ناپذیر از ارتباطات شفاهی هستند.
۲. اشتباهات تلفظی می‌توانند ارتباط شفاهی و درک میان فردی را به صورت جدی دچار اختلال کنند.
۳. مهارت‌های تلفظی ضعیف می‌توانند موجب ناامیدی و مانع از صحبت کردن شوند.
۴. تلفظ هر فرد حکم «کارت ویزیت» شخصی‌اش را دارد.
۵. پرداختن به تلفظ و اصول آواشناسی در کلاس درس یک کار «تجملی» و غیرضروری نیست، بلکه امری است بسیار مهم، در جهت برقراری و پیشبرد ارتباط موفق (نک: Krause, 2011: 20).

۳.۳. آواشناسی، واج‌شناسی و عصب‌شناسی آموزش

اغلب زبان‌آموزان حین رویارویی با آواهای ناشناخته به سختی می‌توانند آن‌ها را به‌درستی پردازش کنند و به خاطر بسپارند، زیرا ممکن است مغز ابتدا ارتباط معناداری با ذخیره اطلاعات قبلی پیدا نکند. مادامی که آواهای ناشناخته در زبان مقصد با اطلاعات از قبل ذخیره‌شده در مغز همخوانی داشته باشند، مشکلی در کار نیست، بلکه مسئله اصلی آنجایی است که مغز بعد از دریافت اطلاعات، ارتباط معناداری بین آواهای

جدید با دانش قبلی پیدا نمی‌کند (نک: Gschiel, 2009: 46). برای مثال، در زبان آلمانی بیش از ۴۰ واج وجود دارد، که این تعداد نه تنها در قیاس با زبان فارسی که دارای ۲۹ واج است، حتی در مقایسه با بسیاری زبان‌های دیگر نیز رقمی قابل توجه به نظر می‌رسد (میثمی و حدادی، ۱۳۹۸: ۱۳۴۹ Haddadi, M.H. & Meysami, S.). با این حساب آلمانی‌آموزان فارسی‌زبان با حداقل ۱۱ واج ناآشنا در زبان آلمانی روبه‌رو هستند که باید در آموزش به آن توجه و پرداخته شود. در این شرایط می‌گوییم، آنجایی که مغز ارتباط معناداری با محتوای آموزشی پیدا نمی‌کند، باید سعی کنیم با راهکارهای آموزشی مناسب از حافظه خود سبقت بگیریم (نک: Gschiel, 2009: 46). در واقع چالش مهم از این باور غلط نشئت می‌گیرد که یادگیری تلفظ آواهای ناآشنا به طور ضمنی حین یادگیری دیگر مباحث زبانی همچون واژگان و قواعد دستوری انجام می‌پذیرد، در حالی که تفاوت‌های قابل توجهی بین یادگیری اصول آواشناسی با سایر مطالب زبان‌آموزی در کلاس درس وجود دارد. الگوهای آوایی متأثر از تداخل‌های زبانی در مقایسه با واژگان و دستور زبان همواره با قدرت و طول زمان بیشتری عمل می‌کنند، چراکه در این قسمت علاوه بر عملکرد حافظه، عوامل روانی نیز تا حد زیادی دخیل‌اند. به منظور یادگیری اصول آواشناسی و تلفظ باید حتماً راهبردها و عادت‌های ادراکی جدید تولید شوند، زیرا الگوهای آوایی در ذهن گویشوران بومی مانند یک شبکه یا «الک» عمل می‌کنند که به موجب آن آموختن و خودکار کردن الگوهای آوایی جدید بسیار دشوار است. برای تولید آواهای جدید منطبق با الگوهای زبان مقصد که غالباً با شیوه صحبت کردن در زبان مادری بسیار متفاوت است، باید عوامل بازدارنده را شناسایی و بر آن‌ها غلبه کرد (Nagy, 2004: 11).

نه تنها آموزش زبان بلکه روان‌شناسی یادگیری و آموزش عصبی (نورودیداکتیک) بیانگر این امر هستند که علاوه بر آموزش و انتقال آواهای ناآشنا، عملکرد مستقل زبان‌آموز نیز برای یادگیری بسیار حائز اهمیت است، تا جایی که تنها با شنیدن یا خواندن اصول آواشناسی نمی‌توان به شکل پایدار آن‌ها را آموخت و به کار بست، بلکه فراگیران باید خود مباحث مختلف آوایی را درک و بر آن‌ها مسلط شوند (نک: Gschiel, 2009: 103). به این معنا که زبان‌آموز باید مطالب آموخته‌شده را خود کشف و روی آن‌ها کار کند. تنها در این صورت است که آواهای ناشناخته در زبان مقصد

می‌توانند درونی و توسط فرد بازسازی شوند (نک: Gschiel, 2009: 103). مطالعات همچنین نشان دادند که مغز خود شکل‌دهنده قواعد آوایی است و برای این منظور تنها به نمونه‌های درست، متنوع و کافی نیاز دارد (نک: Gschiel, 2009: 104). برای این که زبان‌آموز بتواند اصول را تشخیص دهد و آواهای درست را استخراج کند، باید بتواند اطلاعات ذخیره‌شده را تعمیم دهد و قواعد آوایی را در مورد نمونه‌های جدید اعمال کند. فقط اینجاست که می‌توان از دانش آوایی به صورت پایدار استفاده کرد (نک: Gschiel, 2009: 104). به طور مثال، افعال جداشدنی در زبان آلمانی دارای پیشوندی هستند که همه‌جا تأکید روی آن‌ها قرار می‌گیرد. از جمله در فعل‌های *abfahren* و *ankommen* تلفظ به ترتیب روی *ab* و *an* است. مشابه همین قاعده در مورد اسامی آلمانی با پیشوند‌های افعال جداشدنی نیز صادق است، مانند *Ankunft* و *Abfahrt* (نک: Kaufmann, 2008: 195). در حالی که در مورد افعال جداشدنی و به همان نسبت اسامی با پیشوند غیرقابل تفکیک تأکید از روی پیشوند برداشته و به ریشه فعل منتقل می‌شود، مانند *ergänzen* و *Ergänzung* (نک: Kaufmann, 2008: 195).

هدف از ذکر این مطلب با مثال‌های نام‌برده این است که زبان‌آموز بتواند پس از آموزش در کلاس درس قواعد آوایی را کشف و از آن به عنوان دانش آوایی پایدار یا همیشگی استفاده کند و در موارد مشابه قادر به تعمیم‌دادن باشد. بر این اساس، به منظور یادگیری بهتر، نه تنها درک آگاهانه از ساختارهای آوایی جدید در زبان بیگانه اهمیت دارد، بلکه لازم است به صورت مداوم تکرار و به آن‌ها پرداخته شود. تنها از طریق این تکرار و تداوم است که فراگیران می‌توانند نسبت به اصول آواشناسی و قواعد تلفظ در زبان بیگانه شمر زبانی پیدا کنند. خلاصه اینکه، می‌توان از راه به‌خاطر سپردن و استفاده آگاهانه از ساختارها، اصول آواشناسی مجهول را به مواد زبانی فعال تبدیل کرد (نک: Kalender, et al., 2016: 14). از سوی دیگر، رسیدن به این هدف تنها زمانی ممکن است که زبان‌آموزان در کنار یادگیری تک‌تک آواها و ترکیب صداها با یکدیگر، تمرکز بر لهجه و نیز آهنگ جملات را نیز بیاموزند. به‌ویژه، چون در آلمانی حروف صدا دار به عنوان عامل لهجه در کلمه و در نتیجه قابل فهم بودن آن شناخته می‌شود، از این رو

پرداختن به آن‌ها برای بیان درست آوایی بسیار اهمیت دارد (نک: Kalender, et al., 2016: 17).

۳،۴. نقش اثرهای آموزشی در یادگیری اصول آواشناسی و تلفظ

نویسنده (نک: Neuner, 1994: 14) از کتاب‌های آموزشی به‌عنوان «فرزندان زمانه خود» یاد می‌کند. به همین دلیل است که حین دسته‌بندی اثرهای آموزشی از شش نسل مختلف، به شرح زیر سخن به‌میان می‌آید:

۱. کتاب‌های آموزشی دستوری — ترجمه‌محور که بر اساس مقیاس‌های تعیین‌کننده در روش دستوری-ترجمه‌ای به‌وجود آمده‌اند.
۲. کتاب‌های آموزشی شنیداری — زبانی و شنیداری-دیداری که در آن‌ها تنها معیارهای تعیین‌کننده در روش‌های شنیداری-زبانی و شنیداری-دیداری لحاظ شده‌اند.

۳. اثرهای آموزشی که بر مبنای معیارهای تعیین‌کننده در رویکرد کاربردی-کارکردی نوشته شده‌اند.

۴. اثرهای آموزشی که دربرگیرنده تمامی معیارهای تعیین‌کننده برای انتقال و کسب مهارت‌های ارتباطی-بینافرهنگی هستند.

۵. اثرهای آموزشی که بر اساس نظریه یادگیری شناختی شکل‌گیری و معرفی شده‌اند (نک: Krumm, et al., 2001: 1031-1032; Götze, 1994: 29-30).

۶. اثرهای آموزشی که بر اساس معیارهای تعیین‌کننده در نورودیداکتیک یا آموزش عصبی طراحی و تألیف شده‌اند (نک: Grein, 2013: 78-79 و Al-Battal, 2017: 69).

شایان ذکر است که مقاله حاضر تنها به بررسی و تحلیل اثرهای نسل شش، به عبارت دیگر کتاب‌های آموزشی‌ای که بر اساس معیارهای تعیین‌کننده در نورودیداکتیک یا آموزش عصبی به‌وجود آمده‌اند، می‌پردازد. برای انتخاب این کتاب‌ها سه دلیل مهم و اساسی وجود دارد. نخست اینکه این کتاب‌ها جزو جدیدترین کتاب‌های آموزشی به‌شمار می‌آیند که در حال حاضر در بیشتر کلاس‌های آموزش زبان آلمانی به غیرآلمانی‌زبان‌ها در سراسر جهان استفاده می‌شوند (نک: Al-Battal, 2017: 115 و Amiri, 2018: 5). دلیل دوم

برای انتخاب این کتاب‌ها وجود جدول معیارهای جامعی است که منطبق با اصول و راهکارهای برگرفته از آواشناسی آموزش و شیوه عملگراست. این جدول‌ها همچنین هماهنگ با توانش‌های کلیدی هستند که توسط چهارچوب اروپایی مشترک مرجع برای زبان‌ها، با نگاه جامع به ساختار منحصربه‌فرد هر زبان، اشکال مختلف اجتماعی، دوره‌کردن‌های نظام‌مند و نیز کسب مهارت‌های آواشناسی و تلفظ به‌منظور ارزیابی مواد آموزشی در طی سال‌های اخیر گردآوری و معرفی شده‌اند (نک: Al-Battal, 2017 و Amiri, 2018). سومین دلیل، توجه ویژه کتاب‌های نسل شش به گروه سنی و عادات و سنت‌های یادگیری فراگیران است که از کودکی با آن‌ها خو گرفته و با خود به محیط آموزشی آورده‌اند (نک: Al-Battal, 2017 و Amiri, 2018). با در نظر گرفتن این نکات، کتاب‌های نسل شش همواره سعی دارند با استفاده از تمرین‌های منحصربه‌فرد و نیز از طریق تکرار و استمرار، الگوهای قدیمی را با الگوهای جدید و منطبق با زبان مقصد جایگزین کنند تا مغز بتواند بین محتوای جدید و از قبل ذخیره‌شده ارتباط معنادار برقرار کرده و اطلاعات تک‌کانالی را به اطلاعات چندکاناله تبدیل کند. به این صورت که مغز قادر است از راه تکرار و با قراردادن ایده‌ها و تصاویر در کنار یکدیگر اطلاعات جدید را با اطلاعات قبلی جایگزین کند (نک: Gschiel, 2009: 43). در راستای رسیدن به این هدف راهکارهای معرفی شده در عصب‌شناسی آموزش عبارت‌اند از:

- آموزش تلفظ و اصول آواشناسی از طریق تعامل میان یادگیری تقلیدی و شناختی، یعنی از راه شنیدن، شناختن و تکرار کردن. یا شنیدن، شناختن و علامت‌گذاری کردن و نیز شنیدن و تکرار کردن.
- تمرین اصوات و آواهای ناآشنا ابتدا در واژه، سپس درون جمله.
- استفاده از مثال‌های عینی از داخل مطالب کتاب درسی. چرا که آموزش و تمرین تلفظ با واژه‌های قابل فهم در مقایسه با کلمات جدید با معانی ناآشنا بسیار آسان‌تر و منطقی‌تر است.
- استفاده از روش‌های غیرمعمول و نو در آموزش، مانند تلفظ هجاها با صدای بسیار بلند و اغراق‌آمیز یا ضرب‌گرفتن.

- کشف قواعد آواشناسی توسط زبان‌آموزان از طریق جمع‌آوری واژگان با یک صدای خاص یکدیگر.
- جمله‌سازی با واژگان دارای یک صوت خاص، از جمله: «Ist Iris im Iran oder im Irak» یا «Wo? Rot?» (نک: Kalender, et al., 2016: 17).
- تمرین تلفظ در موقعیت‌های اصیل برای کسب مهارت‌های ارتباطی.
- استفاده از عناصر بصری، مانند تصاویر، توضیحات، قواعد و غیره برای تفهیم بهتر مواد آموزشی (Rösler & Würffel, 2014: 76).

جدول زیر با بیان خلاصه‌ای از مطالب فوق امکان نگاهی اجمالی به مهم‌ترین معیارهای تعیین‌کننده برای تحلیل و سنجش اصول آواشناسی و تلفظ در آثار آموزشی، با رعایت مهم‌ترین نکات از عصب‌شناسی آموزش را در اختیارمان قرار می‌دهد:

معیار	بله	خیر
۱. کتاب آموزشی حاوی تمرین‌های شنیدن، شناختن و تکرار کردن برای یادگیری اصول آواشناسی و تلفظ هست.		
۲. کتاب آموزشی حاوی تمرین‌های شنیدن، شناختن و علامت‌گذاری برای یادگیری اصول آواشناسی و تلفظ هست.		
۳. کتاب آموزشی حاوی تمرین‌هایی هست که در آن‌ها آواهای ناآشنا ابتدا درون واژه، سپس داخل جمله آموزش داده می‌شوند.		
۴. کتاب آموزشی برای آموزش تلفظ از واژگان و جملاتی استفاده می‌کند که قبلاً در درس به آن‌ها پرداخته و به قابل‌فهم بودن عبارات توسط زبان‌آموز توجه کرده است.		
۵. کتاب آموزشی حاوی تمرین‌هایی است که در آن‌ها از شیوه‌های غیرمتعارف همچون ضرب گرفتن یا بلندحرف زدن برای یادگیری محل تأکید استفاده می‌شود.		
۶. کتاب آموزشی حاوی تمرین‌هایی است که در آن‌ها از زبان‌آموز خواسته می‌شود واژگان با یک آوای خاص را کنار هم جمع‌آوری یا/و با آن‌ها جمله‌سازی کند.		
۷. کتاب آموزشی حاوی تمرین‌هایی است که در آن‌ها برای یادگیری اصول آواشناسی و تلفظ از موقعیت‌های اصیل و نزدیک به زندگی روزمره در کشورهای آلمانی‌زبان استفاده شده است.		
۸. کتاب آموزشی از عناصر بصری مانند تصاویر، توضیحات و قواعد برای یادگیری اصول آواشناسی و تلفظ استفاده کرده است.		

جدول ۱. جدول معیارهای تعیین‌کننده برای ارزیابی کیفیت اثرهای آموزشی برای یادگیری اصول آواشناسی و تلفظ همه معیارها بر اساس معیارهای منطبق با GER و راهکارهای برگرفته از رویکرد عملگر انتخاب و معرفی شدند (نک: جدول ۱، جدول معیارهای تعیین‌کننده برای ارزیابی کیفیت اثرهای آموزشی برای یادگیری اصول آواشناسی و تلفظ).

۴. تحلیل اثری‌های آموزشی

۴,۱ روش تحقیق

مطالعه حاضر از حیث روش تحلیلی است. به این صورت که، دو اثر آموزشی Menschen و Schritte plus Neu از نسل شش کتاب‌های آموزش زبان آلمانی به غیرآلمانی‌زبان‌ها به‌طور دقیق تجزیه و تحلیل شدند.

۴,۲ ابزار تحقیق

در این تحقیق از جدول معیارهایی که پژوهشگر تهیه کرده، به‌عنوان ابزار تحلیل و بررسی تمامی تمرین‌های مرتبط با اصول آواشناسی و تلفظ در کتاب‌های آموزشی استفاده شد.

۴,۳ درباره اثر آموزشی

عوامل زیادی در انتخاب یک کتاب درسی مناسب برای آموزش نقش دارند که مهم‌تر از همه آن‌ها گروه سنی زبان‌آموزان، به‌روزرسانی کتاب درسی و نیز محتوای آموزشی هستند. در حال حاضر بهترین کتاب‌ها همان‌هایی هستند که با قواعد و اصول مدنظر در عصب‌شناسی آموزش تا حد زیادی مطابقت دارند. از جمله این کتاب‌ها می‌توان به اثر آموزشی Schritte plus Neu اشاره کرد که در حال حاضر به‌عنوان

مجموعه‌ای بسیار موفق در سراسر جهان مورد توجه معلمان و فراگیران قرار گرفته است (Grein, 2016: 1).

Schritte plus Neu نسخه کامل بازنگری شده کتاب معروف *Schritte* است که سال‌ها از طریق انتشارات هوبر در دسترس آلمانی‌آموزان قرار می‌گرفت. این کتاب با مهم‌ترین اصول نام‌برده در چهارچوب اروپایی مشترک مرجع برای زبان‌ها و چهارچوب درسی دوره‌های ادغام اداره فدرال مهاجرت و پناهندگان تطبیق داده شده و همواره سعی بر آن دارد تا زبان‌آموزان را برای موقعیت‌های روزمره در کشور زبان مقصد آماده کند (Schritte plus Neu, 2016: 8).

Menschen یک کتاب آموزشی برای آلمانی‌آموزان سطوح پایه است که بر اساس رویکرد عملگرا و نیز آخرین یافته‌های روان‌شناسی یادگیری و آموزش عصبی طراحی شده است. در همین راستا، سه اصل مهم و اساسی وجود دارد که حین طراحی کتاب *Menschen* رعایت و به آن‌ها پرداخته شده

است: استفاده از داستان‌سرایی برای برانگیختن شوق آموختن و احساسات. استفاده از تصاویر برای تقویت حافظه. تقویت یادگیری از طریق تکرار و ایجاد انگیزه (Menschen, 2016).

در این مقاله سعی بر آن است که نقش مؤثر این کتاب‌های آموزشی در یادگیری اصول آواشناسی و تلفظ در سطح A1 تحلیل و بررسی گردد و نیز مشخص شود، کدام اثر در آموزش و یادگیری قواعد آواشناسی با موفقیت بیشتری عمل کرده است. برای انتخاب این کتاب‌ها دو دلیل اصلی وجود دارد: الف) هر دو این آثار با قواعد تعیین‌کننده در آموزش عصبی مطابقت دارند؛ ب) کتاب آموزشی *Menschen* در ایران بیشترین تقاضا در بین زبان‌آموزان و مؤسسات آموزشی را دارد، درحالی‌که *Schritte plus Neu* در سطح بین‌الملل جزو موفق‌ترین کتاب‌های آموزش زبان آلمانی به‌شمار می‌آید (نک: Grein, 2016: 1).

The screenshot shows a section titled '35 Hören Sie und sprechen Sie nach.' with a 'Nimmst!' icon. It contains two columns of German text. The left column says: 'Ich lebe jetzt in England. Möchten Sie etwas Tee? Lesen Sie bitte den Text.' The right column says: 'Die Miete ist billig. - Das ist richtig. Wo ist das Kinderzimmer? - Da links. Zwei Liter Milch und ein Kilo Fisch, bitte.'

تصویر ۱. تمرین تلفظ از طریق شنیدن، شناختن و تکرار کردن (*Schritte plus Neu* جلد اول، Arbeitsbuch ۲۰۱۶: ۹)

تمرین بالا از کتاب *Schritte plus Neu* نشان‌دهنده آهنگ در ست انواع جمله‌های خبری، امری و سؤالی در زبان آلمانی است. زبان‌آموزان موظف‌اند پس از آشنایی با قواعد آهنگ

جملات در زبان آلمانی به تکرار و بازگویی بپردازند تا زمانی که کاملاً بر آن‌ها مسلط شوند.

در تمرین ۲ از کتاب *Menschen* فراگیران از طریق شنیدن و تکرار کردن ديفتونگ‌های «ei»، «au»، «eu» تلفظ درست آن‌ها را یاد می‌گیرند و در تمرین‌های بعدی با صورت نگارشی این علائم آشنا می‌شوند.

The screenshot shows a section titled 'TRAINING: AUSSPRACHE' with a subtitle 'Diphthonge „ei“, „eu“, „au“'. It contains two columns of German text. The left column is titled 'Hören Sie und sprechen Sie nach.' and contains a list of words: 'nein | beschreiben | Polizei | beide | vorbei | ankreuzen | deutsch | Freund | neun | Euro | Auto | auch | Frau | gerade | auf |'. The right column is titled 'Ergänzen Sie „au“, „ei“ oder „eu“.' and contains a list of sentences: 'a) S...d ihr verh...ratet? - N...n, nur Arb...skollegen. b) Zur Poliz...? Zuerst gerade...x und dann am Hotel vorb... c) Was kostet das...to? - N...nzeht...send...ro. d) Wie h...ßt das f...D...tsch? - Tut mir l...d. Das w... & ich...ch nicht.' Below this is a section titled 'Hören Sie noch einmal und ergänzen Sie die Regel.' with three lines of text: 'Man hört „ai“, man schreibt meistens: Man hört „oi“, man schreibt meistens: Man hört „au“ und schreibt auch:'. At the bottom right, it says 'Hören Sie noch einmal und sprechen Sie nach.'

۴,۴. تحلیل تمرین‌های تلفظ و آواشناسی

۱. کتاب آموزشی حاوی تمرین‌های شنیدن، شناختن و تکرار کردن برای یادگیری اصول آواشناسی و تلفظ است. در مجموع *Schritte plus Neu* در ۱۴ جایگاه و *Menschen* در ۲۰ جایگاه از این دست تمرین‌های شنیدن، شناختن و تکرار کردن استفاده کرده و می‌توان چنین نتیجه‌گیری کرد که

تصویر ۲. تمرین تلفظ از طریق شنیدن، شناختن و تکرار کردن (*Menschen* جلد دوم، Arbeitsbuch ۲۰۱۶: ۹)

۳. کتاب آموزشی حاوی تمرین‌هایی است که در آن‌ها آواهای ناآشنا ابتدا درون واژه، سپس داخل جمله آموزش داده می‌شوند.

Menschen در رعایت و به کارگیری این معیار نسبت به *Schritte plus Neu* با موفقیت بیشتری عمل کرده است.
۲. کتاب آموزشی حاوی تمرین‌های شنیدن، شناختن و علامت‌گذاری برای یادگیری اصول آواشناسی و تلفظ است.

20 Wie spricht man das? Hören Sie und sprechen Sie nach.

ei	Steiermark	Ich heiße Einstein.	Schreiben Sie.
eu	Deutschland	Du sprichst gut Deutsch.	Guten Tag, freut mich.
au	Frau Maurer	Ich heiße Maurer.	Ich heiße Laura und bin aus Mautern.

تصویر ۵. تمرین تلفظ ابتدا در قالب واژه و سپس در جمله (*Schritte plus Neu* جلد اول، Arbeitsbuch ۲۰۱۶: ۱۵)

در این تمرین از *Schritte plus Neu* زبان آموز پس از آشنایی با تلفظ صحیح دیفتونگ‌های «eu»، «ei»، «au» درون واژه، داخل جمله نیز آن‌ها را تکرار و تمرین می‌کند تا زمانی که بر آن‌ها مسلط شود.

16 Wortakzent

a Hören Sie und markieren Sie die Betonung: _____

- 1 wohnen – das Zimmer – das Wohnzimmer – das Schlafzimmer – das Kinderzimmer
- 2 die Orange – der Saft – der Orangensaft – der Apfelsaft
- 3 der Wein – die Flasche – die Weinflasche
- 4 der Käse – die Semmel – die Käsesemmel

تصویر ۳. تمرین تلفظ از طریق شنیدن، شناختن و علامت‌گذاری (*Schritte plus Neu* جلد اول، Arbeitsbuch ۲۰۱۶: ۴۷)

در تمرین بالا از کتاب آموزشی *Schritte plus Neu* سعی بر آن بوده است تا با استفاده از شیوه علامت‌گذاری توجه زبان آموز به تأکید بر هجایی مشخص در واژه جلب شود.

TRAINING: AUSSPRACHE Satzmelodie

106 Hören Sie und sprechen Sie nach.

- Wie heißt du? ▽
- ▲ Ich heiße Paco. ▽ Und wer bist du? ▽
- Ich bin Nicole. ▽

107 Ergänzen Sie die Regel: ▽ oder ▽.

- Wie ist die Satzmelodie ...?
- bei Aussagen (Ich heiße Paco.): _____
  - bei W-Fragen (Wie heißt du?): _____
  - bei Rückfragen (Und wer bist du?): _____

107 Hören Sie und ergänzen Sie ▽ oder ▽.

- Sprechen Sie dann mit Ihrer Partnerin / Ihrem Partner.
- Hallo, _____
  - ▲ Hallo, Paco. _____ Wie geht es dir? _____
  - Danke, _____ gut. _____ Und dir? _____

تصویر ۴. تمرین تلفظ از طریق شنیدن، شناختن و علامت‌گذاری (*Menschen* جلد اول، Arbeitsbuch ۲۰۱۶)

مشابه همین تمرین در کتاب آموزشی *Menschen* آورده شده است، با این تفاوت که در *Menschen* نسبت به *Schritte plus Neu* علاوه بر شنیدن و علامت‌گذاری، تمرین‌های مکمل دیگری نیز وجود دارند که به تثبیت مطالب آموخته شده در ذهن زبان آموز کمک می‌کنند.

در مجموع *Schritte plus Neu* در ۱۱ جایگاه و *Menschen* در ۲۰ جایگاه از این شکل تمرین‌های شنیدن، شناختن و علامت‌گذاری استفاده کرده است. بنابراین می‌توان گفت که *Menschen* در تحقق این معیار هم نسبت به *Schritte plus Neu* مؤثرتر عمل کرده است.

یادگیری تلفظ و اصول آواشناسی در کتاب‌های آموزش زبان آلمانی به غیر آلمانی‌زبانانها بر اساس نگاهی تحلیلی به اثرهای آموزشی نسل شش

تصویر ۶. تمرین تلفظ ابتدا در قالب واژه و سپس در جمله (*Menschen* جلد اول، Arbeitsbuch ۲۰۱۶: ۲۱)

در یک تمرین مشابه از کتاب *Menschen* زبان آموز بعد از آشنایی با انواع حروف صدادار در زبان آلمانی به تکرار و بازگویی آن‌ها درون واژه و سپس داخل جمله می‌پردازد.

در مجموع *Schritte plus Neu* در ۵ جایگاه و *Menschen* در ۹ جایگاه از این گونه تمرین‌های تلفظ ابتدا درون واژه و سپس داخل جمله استفاده کرده است و می‌توان چنین نتیجه گرفت که *Menschen* در پرداختن این معیار هم نسبت به *Schritte plus Neu* با موفقیت بیشتری عمل کرده است.

۴. کتاب آموزشی برای آموزش تلفظ از واژگان و جملاتی استفاده می‌کند که قبلاً در درس به آن‌ها پرداخته و به قابل فهم بودن عبارات توسط زبان آموز توجه کرده است.

می‌شوند و در مرحله بعد از طریق کتاب کار آهنگ درست انواع جمله‌های خبری و سؤالی را یاد می‌گیرند.

در مجموع *Schritte plus Neu* در ۲۱ جایگاه و *Menschen* در ۲۴ جایگاه برای آموزش تلفظ عباراتی را به کار برده است که قبلاً در درس به آن‌ها پرداخته و معنای آن‌ها برای زبان‌آموزان قابل فهم است. از این رو می‌توان چنین نتیجه گرفت که *Menschen* در پرداختن به این معیار هم نسبت به *Schritte plus Neu* با دقت بیشتری عمل کرده است.

۵. کتاب آموزشی حاوی تمرین‌های است که در آن‌ها از شیوه‌های غیرمتعارف همچون ضرب گرفتن یا بلند حرف زدن برای یادگیری محل تأکید استفاده می‌شود.

8 Hören Sie und sprechen Sie nach. Klopfen Sie den Rhythmus.

15 Phonetik

Das ist meine Frau.   Das sind meine Kinder.   Das ist meine Tochter.

Das ist mein Bruder.   Das ist mein Sohn.

۹. تمرین تلفظ با استفاده از شیوه‌های غیرمتعارف همچون ضرب گرفتن یا بلند حرف زدن (*Schritte plus Neu* جلد اول، *Arbeitsbuch* ۲۰۱۶: ۲۰)

در این تمرین از کتاب *Schritte plus Neu* زبان‌آموز باید حین تکرار و بازگرددن عبارات، محل تأکید هجا در هر واژه را با کوبیدن ضربه روی میز نشان دهد.

شایان ذکر است که مشابه این تمرین در هیچ جای دیگر از هر دو اثر آموزشی *Schritte plus Neu* و *Menschen* یافت نمی‌شود.

۶. کتاب آموزشی حاوی تمرین‌هایی است که در آن‌ها از زبان‌آموز خواسته می‌شود واژگان با یک آوای خاص را کنار هم جمع‌آوری و/یا با آن‌ها جمله‌سازی کند.

11-10 B2 Hören Sie und lesen Sie die Gespräche. Ergänzen Sie die Namen.

Richard Yulu

- Guten Tag, Mein Name ist Richard Yulu.
- Grüß Gott, Herr ...
- Entschuldigung, wie heißen Sie?
- Richard Yulu.
- Ah, ja. Grüß Gott, Herr Yulu.
- Ich bin Helga Weber.
- Grüß Gott, Frau Weber.

Wie heißen Sie?
Ich heiße

6 Hören Sie und sprechen Sie nach. Achten Sie auf die Betonung:

Phonetik

- Grüß Gott, Ich bin Annalena.
- Entschuldigung, wie heißen Sie?
- Annalena Adler.
- Herzlich willkommen, Annalena.

۷. استفاده از عبارات با معانی آشنا (*Schritte plus Neu* جلد اول، *Kurs- und Arbeitsbuch* ۲۰۱۸: ۱۳ و ۱۵)

مثال فوق از تمرین ۶ کتاب کار *Schritte plus Neu* تنها از جملاتی برای آموزش تأکید روی هجاها استفاده کرده است که پیش از آن در کتاب درسی به آن‌ها پرداخته شده و به لحاظ معنایی برای آلمانی‌آموزان قابل فهم‌اند.

102 Hören Sie. Wie heißt das Lied? Welche deutschen Namen kennen Sie noch?

b Kettenspiel: Sprechen Sie.

- Hallo! Ich bin ...
- Und wer bist du?
- Hallo, ich heiße ...

TRAINING: AUSSPRACHE Satzmelodie

106 Hören Sie und sprechen Sie nach.

- Wie heißt du?
- Ich heiße Paco. Und wer bist du?
- Ich bin Nicole.

107 Hören Sie und ergänzen Sie oder . Sprechen Sie dann mit Ihrer Partnerin / Ihrem Partner.

- Hallo, _____
- Hallo, Paco. Wie geht es dir? _____
- Danke, _____ gut. Und dir? _____

7 Ergänzen Sie die Regel: oder .

Wie ist die Satzmelodie ...?

- bei Aussagen (Ich heiße Paco.): _____
- bei W-Fragen (Wie heißt du?): _____
- bei Rückfragen (Und wer bist du?): _____

۸. استفاده از عبارات با معانی آشنا (*Menschen* جلد اول، *Kurs- und Arbeitsbuch* ۲۰۱۶: ۹ و ۹)

مشابه همین امر را در *Menschen* مشاهده می‌کنیم. زبان‌آموزان ابتدا از طریق کتاب آموزشی با معنی عبارات آشنا

27 Sprechen und schreiben: lang oder kurz?

a Hören Sie und markieren Sie: lang (a, e, ...) oder kurz (ä, ë, ...).

Phonetik

a	am A Abend – zwanzig J ahre – Mann – wann	ä	ich h ätte – spät – Geschäft – Äpfel
e	essen – zehn – T ee – jeden Tag – gern – Bett	ö	Österreich – geöffnet – Söhne – zwölf
i	am Dienstag – Kino – Faschiertes – am Mittwoch – trinken	ü	frühstückten – müde – fünf – Mütter
o	am Donnerstag – geschlossen – am Montag – morgen – Wohnung		
u	um vier U hr – Fußball – Butter – kurz vor zwei – rufen		

b Ordnen Sie die Wörter aus a zu.

sprechen	schreiben	Beispiele
a	a, ah	Abend, Jahr,
a	a, a+nn	am,
e	e, eh, ee	
e	e, e+ss, e+tt	
i	i, ie	
i	i, i+tt	
o	o, oh	
o	o, o+nn, o+ss	
u	u, uh, uß	
u	u, u+tt	
ä	ä	
ä	ä, ä+tt	
ö	ö, oh	
ö	ö, ö+ff	
ü	ü, üh	
ü	ü, ü+tt	

تصویر ۱۰. تمرین تلفظ با جمع آوری واژگان با یک صدای خاص
(Schritte plus Neu جلد اول، Arbeitsbuch ۲۰۱۶: ۶۴)

در تمرینی مشابه از کتاب *Menschen* زبان آموز ابتدا از طریق شنیدن و بازگرددن با قواعد وقفه در جمله آشنا می شود و در گام بعدی باید برای تثبیت آنچه آموخته شده است، با کمک حروف به هم چسبیده جمله سازی کند و سپس آن ها را بارها زمزمه و تکرار کند، تا زمانی که بر آن ها مسلط شود.

در مجموع *Schritte plus Neu* تنها در ۱ جایگاه و *Menschen* در ۵ جایگاه شامل تمرین هایی هستند که در آن ها از زبان آموز خواسته شده، واژگان با یک صدای خاص را کنار هم جمع آوری یا با آن ها جمله سازی کند تا از این طریق بتواند موفق به کشف قواعد آوایی در جمله شود. نتیجه آن که *Menschen* در رعایت این معیار هم نسبت به *Schritte plus Neu* عملکرد بهتری داشته است.

۷. کتاب آموزشی حاوی تمرین هایی است که در آن ها برای یادگیری اصول آواشناسی و تلفظ از موقعیت های اصیل و نزدیک به زندگی روزمره در کشورهای آلمانی زبان استفاده شده است.

در این تمرین از کتاب *Schritte plus Neu* فراگیران بعد از یادگیری انواع حروف صدادار و دیفتونگ ها در زبان آلمانی، موظف اند، مثال هایی مشابه را گردآوری کنند تا از طریق کشف قاعده راحت تر تلفظ آن ها را به خاطر بسپارند.

TRAINING: AUSSPRACHE Neuinsatz

1 Hören Sie und sprechen Sie nach.
Achten Sie auf die Pause!

a April - im | April
b Ostern - zu | Ostern
c Abend - heute | Abend
d Abschlussprüfung - meine | Abschlussprüfung
e Uhr - acht | Uhr
f Ulm - in | Ulm

2 Ergänzen Sie die Regel.
Vor Wörtern mit Vokal beginnt man neu. Das heißt: Man macht eine kleine Sprech-.....

3 Schreiben Sie zuerst die Sätze. Flüstern Sie die Sätze und sprechen Sie sie dann laut.

a amerstenaugstwillichmteuch
meineabschlussprüfungfeiern
b kommtalleumachtuhrzumeinerein
weihungsparty
c zuosternbekommtihrkleinegeschenke
d meinefreundinhateineinfreundinulm

4 Zungenbrecher: Hören Sie.
In Ulm und um Ulm und um Ulm herum.
Sprechen Sie: zuerst langsam und dann immer schneller.

تصویر ۱۱. تمرین تلفظ با جمع آوری واژگان با یک صدای خاص
(Menschen جلد اول، Arbeitsbuch ۲۰۱۶: 93)

روزمره کشور مقصد به کار می‌روند. از این رو می‌توان گفت که هر دو اثر در اعمال این معیار بسیار خوب عمل کرده‌اند.

۸ کتاب آموزشی از عناصر بصری مانند تصاویر، توضیحات و قواعد برای یادگیری اصول آواشناسی و تلفظ استفاده کرده است.

9 Wortakzent

a Hören Sie und achten Sie auf die Betonung:

Phonetik eine Banane ein Apfel ein Kuchen eine Semmel ein Würstel
eine Birne eine Tomate eine Kiwi ein Schokoladeei

b Hören Sie noch einmal und markieren Sie in a: lang (a, u ...) oder kurz (ä, ü ...).

c Hören Sie und sprechen Sie nach.

Ist das eine Semmel? ☞	Und was ist das? ☞
Das ist doch keine Semmel. ☞	Das ist eine Tomate. ☞
Das ist Brot. ☞	Ahl → Kein Apfel? ☞

تصویر ۱۴. استفاده از عناصر بصری مانند تصاویر، توضیحات و قواعد برای یادگیری اصول آواشناسی و تلفظ (33: 2018 Arbeitsbuch, Schritte plus Neu)

در این تمرین از کتاب کار Schritte plus Neu به خوبی از علائم بصری، مانند رنگ زرد یا پیکان برای نشان دادن محل تأکید در واژه یا آهنگ جمله استفاده شده است.

TRAINING: AUSSPRACHE Diphthonge „ei“, „eu“, „au“

203 Hören Sie und sprechen Sie nach.

nein | beschreiben | Polizei | beide | vorbei
ankreuzen | deutsch | Freund | neun | Euro
Auto | auch | Frau | geradeaus | auf

204 Hören Sie noch einmal und ergänzen Sie die Regel.

Man hört „ai“, man schreibt meistens:

Man hört „oi“, man schreibt meistens:

Man hört „au“ und schreibt auch:

205 Ergänzen Sie „au“, „ei“ oder „eu“.
Hören Sie dann und vergleichen Sie.

- a S _ d ihr verh _ ratet? - N _ n,
nur Arb _ tskollegen.
- b Zur Poliz _ ? Zuerst gerade _ s und
dann am Hotel vorb _ .
- c Was kostet das _ to? -
N _ zehnt _ send _ ro.
- d Wie h _ ßt das _ f D _ tsch? -
Tut mir l _ d. Das w _ ß ich _ ch
nicht.

206 Hören Sie noch einmal und sprechen Sie nach.

تصویر ۱۵. استفاده از عناصر بصری مانند تصاویر، توضیحات و قواعد برای یادگیری اصول آواشناسی و تلفظ (33: 2016 Arbeitsbuch, Menschen)

بر خلاف Schritte plus Neu در Menschen به جای استفاده از علائم بصری توضیحات تکمیلی با تمرین‌های «پرکردنی» به منظور روشن‌سازی قواعد آوایی به کار رفته‌اند. در مجموع Schritte plus Neu در ۱۶ جایگاه و Menschen در ۱۸ جایگاه از نشانه‌های بصری مانند تصاویر، توضیحات و قواعد برای یادگیری اصول آواشناسی و تلفظ استفاده کرده است. می‌توان چنین نتیجه‌گیری کرد که Menschen در رعایت این معیار هم نسبت به Schritte plus Neu با موفقیت نسبتاً بیشتری عمل کرده است.

23 Hören Sie und markieren Sie die Betonung: __. Sprechen Sie dann nach.

Phonetik

Erwin, hast du die Spülmaschine ausgemacht?	Aber ja, die Spülmaschine ist aus.
Hast du überall das Licht ausgemacht?	Natürlich. Das Licht ist überall aus.
Hast du die Balkontür zugemacht?	Aber sicher. Die Balkontür ist zu.
Und das Radio?	Klar! Das Radio ist aus.
Und die Fenster?	Oje! Die Fenster sind auf.

تصویر ۱۲. استفاده از موقعیت‌های اصیل و نزدیک به زندگی روزمره برای آموزش آواشناسی و تلفظ (Schritte plus Neu جلد دوم, 2018 Arbeitsbuch: 144)

تمرین فوق از مجموعه آموزشی Schritte plus Neu حاوی پرسش‌وپاسخ‌های مرسوم در زبان روزمره و نیز حروف صوت و عبارت‌های تأکیدی اصیل مانند «aber sicher»، «aber ja» است که همه‌جا در محیط‌های آلمانی‌زبان مانند ایستگاه قطار یا در خانه به کار می‌روند. زبان‌آموزان از طریق تکرار، علامت‌گذاری و بازگوکردن قواعد تأکید روی واژه‌ای مشخص در جمله را می‌آموزند.

TRAINING: AUSSPRACHE Satzmelodie (Zusammenfassung)

227 Hören Sie und ergänzen Sie die Satzmelodie:

☞, ☞

- a Deckt bitte den Tisch. ☞
- b Deckt ihr den Tisch? ☞
- c Wann deckt ihr den Tisch? ☞
- d Ihr deckt den Tisch. ☞
- e Ich will schlafen. ☞
- f Schlafst du noch? ☞
- g Warum schlafst du noch? ☞
- h Schlaf nicht so lange. ☞

228 Ergänzen Sie die Satzmelodie:
☞, ☞ und sprechen Sie.

- Räum auf, ☞
wasch ab, ☞
putz das Bad! ☞
So geht das den ganzen Tag. ☞
Was willst du noch? ☞
Hast du noch nicht genug? ☞
Hör endlich auf! ☞
Ich kann nicht mehr. ☞

229 Hören Sie noch einmal und sprechen Sie nach.

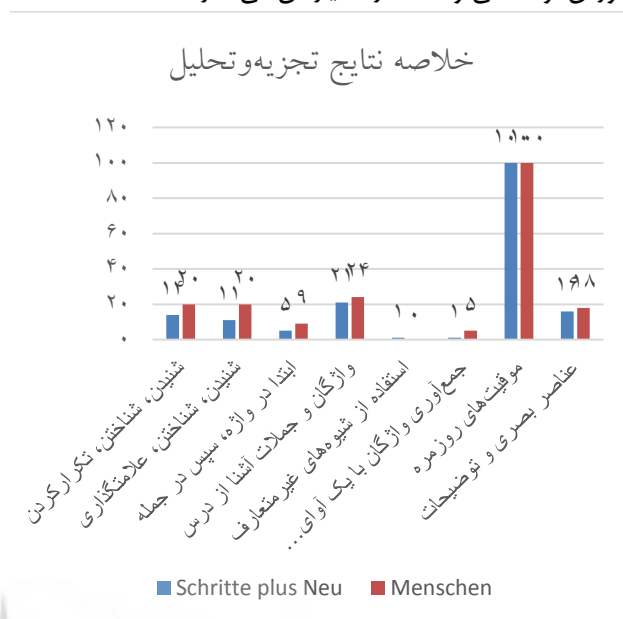
229 Hören Sie dann und vergleichen Sie.

تصویر ۱۳. استفاده از موقعیت‌های اصیل و نزدیک به زندگی روزمره برای آموزش آواشناسی و تلفظ (Menschen جلد دوم, 2016 Arbeitsbuch: 63)

در یک تمرین مشابه از کتاب Menschen آلمانی‌آموزان با آهنگ درست انواع جملات امری، سؤالی یا خبری، درست به همان شکل که در زبان روزمره در کشورهای آلمانی‌زبان استفاده می‌گردند، آشنا می‌شوند.

نگاهی گذرا به تمرین‌های آواشناسی و تلفظ در هر دو اثر آموزشی Menschen و Schritte plus Neu حاکی از آن است که تمامی عبارات و گفتگوهای به کاررفته در این کتاب‌ها دارای ساختاری اصیل هستند، به همان شکل که در زبان

نمودار زیر خلاصه‌ای از نتایج تجزیه و تحلیل کتاب‌های آموزشی *Schritte plus Neu* و *Menschen* را در رابطه با آموزش آواشناسی و تلفظ در اختیارمان می‌گذارد:

نمودار ۱. خلاصه نتایج تجزیه و تحلیل از اثرهای آموزشی *Schritte plus Neu* و *Menschen*

۵. نتایج و بحث و بررسی

نتایج نشان می‌دهند که:

- هر دو کتاب به عنوان نمایندگانی از نسل شش اثرهای آموزشی در به کارگیری بخش اعظم معیارهای تعیین کننده برای آموزش و یادگیری تلفظ و اصول آواشناسی از موفقیت چشمگیری برخوردار بوده‌اند.
- کتاب آموزشی *Menschen* در مقایسه با *Schritte plus Neu* در غالب موارد پیشرو بوده است. بنابراین، استفاده از آن در جهت بهبود کیفیت آموزش اصول آواشناسی و تلفظ بیشتر از *Schritte plus Neu* پیشنهاد می‌شود.
- هر دو کتاب در به کارگیری برخی از روش‌های نو و غیرمعمول برای یادگیری تلفظ و اصول آواشناسی تا حدی ضعیف عمل کرده‌اند. توصیه می‌شود که در نسخه‌های مورد بازنگری بیشتر به آن‌ها پرداخته شود.

۶. نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر تلاشی بود در جهت معرفی شیوه‌های رایج برای یادگیری اصول آواشناسی و تلفظ در نسل شش کتاب‌های آموزش آلمانی به غیر آلمانی‌زبان‌ها. در این مقاله، پس از تبیین پاره‌ای معیارهای تعیین کننده از رویکرد عملگر

به بررسی و تحلیل دو اثر آموزشی *Schritte plus Neu* و *Menschen* پرداختیم. نتایج نشان دادند که هر دو کتاب مهم‌ترین معیارهای تعیین کننده در انتقال مفاهیم و راهکارهای مربوط به یادگیری اصول آواشناسی و تلفظ را تا حد زیادی مورد توجه قرار داده‌اند، چه بسا *Menschen* اگرچه به لحاظ سال انتشار قدیمی‌تر از *Schritte plus Neu* است، اما همواره در رعایت و اعمال معیارها با موفقیت بهتری عمل کرده است. هر دو کتاب در قسمت مربوط به استفاده از روش‌های غیرمعمول در آموزش سنتی ضعیف عمل کرده‌اند و توصیه می‌شود در نسخه‌های مورد بازنگری شان معیار مربوط به استفاده از شیوه‌های غیرمتعارف را با دقت بیشتری لحاظ کنند. شایان ذکر است که می‌توان از نتایج حاصل از این مقاله برای آموزش و یادگیری اصول آواشناسی و تلفظ نه تنها برای سایر زبان‌های خارجی و نیز برای فارسی‌آموزان با زبان مادری غیر از فارسی توصیه می‌گردد.

کتابشناسی

۱. علی‌نژاد، بتول و علی‌مردانی، نجمه. (۱۳۹۲). بررسی تلفظ واژه شوا توسط فارسی‌زبانان: کاربرد آواشناسی آکوستیکی برای اهداف آموزش. *نشریه زبان و زبان‌شناسی*. ۹(۱۸). ۱۲۷-۱۱۳.
۲. حدادی، محمدحسین و میثمی، شقایق. (۱۳۹۸). بررسی تأثیر «تداخل زبانی» بر فراگیری تلفظ صحیح در زبان آلمانی برای زبان‌آموزان ایرانی در سطح مقدماتی. *پژوهش‌های زبانشناختی در زبان‌های خارجی (پژوهش زبان‌های خارجی)*. ۹(۴). ۱۳۶۶-۱۴۰۱.
۳. رهبر، سمیرا، آهنگر، سعیده و سعیدی، مهناز. (۱۳۹۹). افزایش آگاهی زبان‌آموزان نسبت به ویژگی‌های عروضی در تلفظ کلمات و تأثیر آن بر مهارت شنیداری زبان‌آموزان ایرانی با تأکید بر نظریه توجه اشمیت (۱۹۹۵). *پژوهش‌های زبانشناختی در زبان‌های خارجی (پژوهش زبان‌های خارجی)*. ۱۰(۲). ۲۶۰-۲۷۱.
۴. عسگری، فاطمه. (۱۳۹۸). توانایی‌های متفاوت زبان‌آموزان در یک کلاس: مشکلات و راهبردها. *پژوهش‌های زبانشناختی در زبان‌های خارجی (پژوهش زبان‌های خارجی)*. ۹(۴). ۱۱۳۱-۱۱۶۵.
۵. نفیسی، زهره و وثوقی، مرجان. (۱۳۹۶). همسوسازی روش‌های بازتابی رایج در آموزش زبان انگلیسی با ویژگی‌های روان‌شناختی زبان‌آموزان ایرانی. *پژوهش‌های*

- Heidesheim: Salonlöwe Verlag. 115-140.
14. Amiri, A. (2018). *Authentizität und Wertkonflikte*. DaF-Lehrwerke für den Iran. Aachen: Shaker.
  15. Barbosa, E.Y. (2021). A Neurodidactic Model for Teaching Elementary EFL Students in a College Context. *English Language Teaching*. 14(3). 42-58.
  16. Chen, Z. (2016). *Phonetik in DaF-Unterricht. Analyse des Lehrwerks "DaF kompakt" aus der phonetischen Sicht*. Nordstedt: Grin.
  17. Dahmen, S. (2019). Die Skalen zu Phonetik/Phonologie im GeR und seinem Begleitband. In: *Deutsch als Fremdsprache*. 56(4). 195–204.
  18. Dieling, H. & Hirschfeld, U. (2000). *Phonetik lehren und lernen*. München: Goethe-Institut.
  19. Evans, S., Pude, A. & Specht, F. (2016). *Menschen A1.1, Kursbuch*. München: Hueber.
  20. Evans, S., Pude, A. & Specht, F. (2016). *Menschen A1.2, Kursbuch*. München: Hueber.
  21. Glück, H. (2016). *Metzler Lexikon Sprache*. u.a. Weimar: Springer.
  22. Götze, L. (1994). Fünf Lehrwerkgenerationen. In: Kast, B. & Neuner, G. (Hrsg.). *Zur Analyse, Begutachtung und Entwicklung von Lehrwerken für den fremdsprachlichen Deutschunterricht*. Berlin u.a.: Langenscheidt. 29–30.
  23. Grein, M. (2013). *Neurodidaktik. Grundlagen für Sprachlehrende*. Ismaning: Hueber Verlag.
  24. Grein, M. (2016). Werte und Wertevermittlung in Schritte plus neu, verfügbar unter: https://www.hueber.de/media/36/Wertevermittlung_im_DaZ-Unterricht.pdf, München: Hueber, letzter Zugriff am: 17.09.2017.
  25. Greisbach, M. & Greisbach, R. (1994). Die Phonem-Graphem-Beziehung als Rechtschreibproblem. In: *Susanne Beckmann, Sabine Frilling* (Hrsg.). *Satz-Text-Diskurs*. Akten des 27. Zبانشناختی در زبان های خارجی (پژوهش زبان های خارجی). (۱)۷. ۲۵۱-۲۷۰.
  ۶. نوشی، موسی. (۱۳۹۸). بهبود لهجه انگلیسی زبان آموزان با استفاده از پادکست و شیوه بن فرانکلین. پژوهش های زبانشناختی در زبان های خارجی (پژوهش زبان های خارجی). (۴)۹. ۱۳۶۷-۱۴۰۲.
  7. Alimardani, N. & Alinejad, B. (2013). Analysis of Persian EFL Learners' Pronunciation of English schwa: Using Acoustic Phonetics for Pedagogical Purposes. *Language and Linguistics. Journal of the Linguistics Society of Iran*. 9(18). 113-127.
  8. Haddadi, M.H. & Meysami, S. (2020). An Investigation of the Influence of the "Interference" Phenomenon on the Learning of Correct Pronunciation of German in Iranian Basic Level Language Learners. *Journal of Foreign Language Research*. 9(4). 1339-1366.
  9. Rahbar, S. & Ahangari, S. (2020). Raising the Learners' Awareness of Prosodic Features in Pronunciation and its Impact on Listening Comprehension: Insights from Noticing Hypothesis (Schmidt, 1995). *Journal of Foreign Language Research*. 10(2). 260-271.
  10. Asgari, F. (2020). Different abilities in a language class: problems and solutions. *Journal of Foreign Language Research*. 9(4). 1131-1166.
  11. Nafisi, Z. & Vosoughi, M. (2017). Integrating current reflective methodologies with learners' psychological characteristics. *Journal of Foreign Language Research*. 7(1). 251-270.
  12. Nushi, M. (2020). Reduction of EFL Learners' Foreign Accentedness Through Podcasts and Ben Franklin Technique. *Journal of Foreign Language Research*. 9(4). 1367-1402.
  13. Al-Battal, M. (2017). Einstiegsseiten von DaF-Lehrwerken: Erkenntnisse aus der Neurodidaktik. In: Grein, M. & Ersch, C. (Hrsg.). *Neue methodische Ansätze im DaF-Unterricht*. Band 3.

- Fremdsprache/Band 2/Didaktik – Methodik.* Ismaning.
35. Koiranen, M. (2019). *Aussprache in zwei finnischen DaF-Lehrwerken für den frühen Anfangsunterricht Eine kontrastive Lehrwerkanalyse zur Aussprache in den Lehrwerken Los! und Hallo, Berni!.* Masterarbeit: Universität Helsinki.
36. Krause, W. (2011). Phonetik in der universitären Fremdsprachenausbildung. Notwendigkeit oder Luxus? In: *Babylonia, Zeitschrift für Sprachunterricht und Sprachenlernen* (2). S. 18–23.
37. Krüger, H. & Helsper, W. (2002). *Einführung in Grundbegriffe und Grundfragen der Erziehungswissenschaft.* Stuttgart: Springer.
38. Krumm, H., Helbig, G. & Gotze, L. (2001.). *Deutsch als Fremdsprache. Ein internationales Handbuch.* Halbband 2. Berlin u. a.: De Gruyter.
39. Nagy, V. (2004). Phonetik im Fremdsprachenunterricht. Integrationsmöglichkeiten phonetischer Lerninhalte im DaF-Unterricht am Beispiel vom Lehrwerk START! verfügbar unter: [Error! Hyperlink reference not valid.](#), letzter Zugriff am 01.12.2021.
40. Neuner, G. (1994). Lehrwerkforschung–Lehrwerkkritik. In: Kast, B. & Neuner, G. (Hrsg.). *Zur Analyse, Begutachtung und Entwicklung von Lehrwerken für den fremdsprachlichen Deutschunterricht.* Berlin u.a.: Langenscheidt. 8–22.
41. Pasanen, Elina (2007). *Ausspracheübungen in finnischen DaF-Lehrwerken: Eine Untersuchung an sechs Lehrwerkserien für die Anfängerstufe.* Masterarbeit: Universität Jyväskylä.
42. Rösler, D. & Würffel, N. (2014). *Lernmaterialien und Medien.* München: Klett-Langenscheidt.
43. Svobodová, M. (2009). *Die Rolle der Phonetik im Deutschunterricht.* Linguistischen Kolloquiums, Münster. Band 1 Tübingen: Niemeyer. 303–316.
26. Gschiel, S. (2009). *Lerntheoretische Erkenntnisse der Pädagogischen Psychologie, Neurodidaktik und Sprachendidaktik für den Fremdsprachenunterricht.* Diplomarbeit. Magistra der Philosophie an der Geisteswissenschaftlichen Fakultät der Karl-Franzens-Universität Graz.
27. Helbig, G., Götze, L. & Krumm H. (2001). *Deutsch als Fremdsprache: ein internationales Handbuch.* Berlin und New York: Verlag de Gruyter.
28. Heldner, L. (2018). *Neurodidaktik Gehirngerecht Lehren und Lernen.* Diplomarbeit für das Diplom im Bereich der Sonderpädagogik, Vertiefungsrichtung Schulische Heilpädagogik.
29. Hilpert, S., Niebisch, D., Pude, A., Specht, F., Reimann, M. & Tomaszewski, A. (2016). *Schritte plus Neu 3 A2/1, Deutsch als Zweitsprache für Alltag und Beruf, Kursbuch und Arbeitsbuch.* München: Hueber.
30. Hilpert, S., Niebisch, D., Pude, A., Specht, F., Reimann, M. & Tomaszewski, A. (2016). *Schritte plus Neu 3 A1/2, Deutsch als Zweitsprache für Alltag und Beruf, Kursbuch und Arbeitsbuch.* München: Hueber.
31. Hirschfeld, U. & Stock, E. (2013). Phonologische Grundlagen des Deutschen. In: Bose, I., Hirschfeld, U., Neuber, B. & Stock, E. (Hrsg.). *Einführung in die Sprechwissenschaft. Phonetik, Rhetorik, Sprechkunst.* 27–47.
32. Hirschfeld, U. & Reinke, K. (2016). *Phonetik im Fach Deutsch als Fremd- und Zweitsprache. Grundlagen Deutsch als Fremd- und Zweitsprache.* Berlin: Erich Schmidt.
33. Kalender, S., Klimaszyk, P. & Krämer-Kienle, I. (2016). *Schritte international Neu. Lehrerhandbuch, A1.1.* München und Berlin: Hueber.
34. Kaufmann, S. (2008). *Fortbildung für Kursleitende Deutsch als Zweitsprache: Deutsch als*

- Maszkuniversity. Diplomarbeit.
Brünn.: Pädagogische Universität.
44. Ventz, Klara (2017). Schwierigkeiten im DaZ-Erwerb bei Lernenden mit Persisch als L1. *Eine qualitative empirische Studie*. Nordstedt: Grin.

